

IZABELA WASIK

 <https://orcid.org/0000-0002-0104-7009>
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

„Dziedzictwo prawne. Spotkania naukowe”. Sprawozdanie z posiedzeń naukowych w roku akademickim 2022/2023

Keywords: legal heritage, legal history, scholarly meeting, academic research, discussion

Słowa kluczowe: dziedzictwo prawne, historia prawa, spotkanie naukowe, badania naukowe, dyskusja

W roku akademickim 2022/2023 miał miejsce trzeci cykl spotkań zespołu Dziedzictwo Prawne. Zespół działający od 2020 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego skupia naukowców pochodzących z licznych jednostek, także spoza Wydziału, zainteresowanych tematyką szeroko rozumianego dziedzictwa prawnego. Spotkania sprzyjały wzmocnieniu nawiązanej już i silnie rozwiniętej współpracy akademickiej, a także jej poszerzeniu, w tym o udział kolejnych przedstawicieli polskich i zagranicznych ośrodków akademickich, jak również doktorantów ze szkół doktorskich. Zgodnie z zamysłem organizatorów zebrania z cyklu „Dziedzictwo prawne. Spotkania naukowe” umożliwiły podjęcie szeroko zakrojonej dyskusji wokół tematów, które ze swej istoty znajdują się na pograniczu wielu dyscyplin w dziedzinie nauk społecznych oraz humanistyki.

Spotkania w bieżącym roku akademickim były przeprowadzane zarówno online za pośrednictwem platformy MS Teams, jak i w formule hybrydowej. W posiedzeniach brali udział przedstawiciele jednostek Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (Wydziałów Prawa i Administracji, Historii oraz Archiwum UJ), a także Uniwersytetów: Ekonomicznego w Krakowie, Gdańskiego, Łódzkiego, Śląskiego, Mikołaja Kopernika w Toruniu, Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Warszawskiego, Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Polskiej Akademii Nauk, Uczelni Łazarskiego w Warszawie, a nawet Uniwersytetu Kalifornijskiego w Riverside oraz doktoranci reprezentujący szkoły doktorskie Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Spotkania przebiegały w analogicznej formule do poprzednich edycji. Uczestnicy mogli wysłuchać około czterdziestominutowego referatu przygotowanego przez zaproszonego gościa. Głównym punktem spotkań była następująca po referacie dyskusja. Na za-

kończenie każdego z nich uczestnicy zgłaszali swoje uwagi i propozycje, a także byli informowani o planowanych wydarzeniach naukowych, w tym o zbliżających się konferencjach, czy działającej od marca 2023 r. na WPiA UJ międzynarodowej platformie badawczej „HECTOR: Heritage, Culture, Norms”. Spotkania jak w poprzednich edycjach prowadzili dr hab. prof. UJ Maciej Mięka (Katedra Historii Administracji i Prawa Wyznaniowego UJ) oraz dr hab. Jan Halberda (Katedra Powszechnej Historii Państwa i Prawa UJ), natomiast protokoły po każdym z nich przygotowywała mgr Izabela Wasik (doktorantka w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych UJ).

Pierwsze, inauguracyjne spotkanie odbyło się 24 października 2022 r., podczas którego dr Piotr Michalik (Katedra Powszechnej Historii Państwa i Prawa UJ) wygłosił referat „Prawo spadkowe Wolnego Miasta Krakowa w latach 1815–1833 – próba syntezy”. Referat stanowił syntezę badań prowadzonych przez prelegenta w ramach zespołu badawczego wraz z prof. Andrzejem Dziadziem (Katedra Powszechnej Historii Państwa i Prawa UJ) oraz dr. Mateuszem Mataniakiem (Pracownia Wydawnictw Źródłowych UJ) poświęconych stosowaniu Kodeksu Napoleona w Wolnym Mieście Krakowie. Uczestnicy zostali zaznajomieni z projektem zasad prawa spadkowego z 1818 r. jako wynikiem prac Komitetu Prawodawczego istniejącego w latach 1816–1833. Ponadto prelegent szczegółowo wskazał na podówczas stosowane akty normatywne oraz omówił najciekawsze sprawy sądowe dotyczące prawa spadkowego. Podczas dyskusji poruszono tematy związane z ruchem kodyfikacyjnym w Wolnym Mieście Krakowie i przygotowywanymi wówczas projektami kodeksów, problematyką właściwości miejscowej sądów, jak również z aspektami praktycznymi prowadzonych przez zespół badawczy kwerend źródłowych.

Drugie spotkanie miało miejsce 21 listopada 2022 r. Uczestnicy mogli wysłuchać na nim wystąpienia dr. Grzegorza Blicharza (Katedra Prawa Rzymskiego UJ) „Udostępnianie wartości majątkowej – *locatio conductio* jako paradygmat *sharing economy*”. Tematem przewodnim wystąpienia była problematyka zagadnień związanych z udostępnianiem cudzych usług, zjawiska, którego prapoczątki można odnaleźć w prawie rzymskim. To ostatnie dawało bowiem taką możliwość dzięki instytucji *locatio conductio*. Podkreślano użyteczność rzymskiej myśli prawnej i wypracowanej siatki pojęciowej dla współczesnych. Problematyka jest o tyle aktualna, iż obecnie trwają prace na szczeblu unijnym i wypracowywane są pewne propozycje ustawodawcze. Podczas dyskusji zebrani wskazali na ważny aspekt łączenia prawa rzymskiego ze współczesnością, gdyż bardzo często problemy pojawiające się aktualnie w prawie były już znane rzymskim jurystom, oraz na możliwe badania porównawcze w tej tematyce.

Ostatnie spotkanie w roku kalendarzowym 2022 odbyło się 5 grudnia. Tym razem dr Anna Karabowicz (Uniwersytet Pablo de Olavide w Sewilli) wygłosiła referat „Stefan Batory: człowiek prawa i czynu”. Podczas wystąpienia krótko omówiono najważniejsze wydarzenia związane z biografią Stefana Batorego, konfrontując niektóre z nich z najnowszymi ustaleniami historyków. Uczestnicy spotkania zostali zaznajomieni z działalnością monarchy jako prawodawcy oraz prowadzoną przez niego polityką wewnętrzną. Podczas dyskusji poruszono aspekty prowadzonej przez króla dyplomacji, także w kontekście wojen i dynamicznie zmieniającej się podówczas sytuacji w Europie. Pytania dotyczyły również prawa mazowieckiego czy procesu Samuela Zborowskiego.

Pierwsze spotkanie w nowym roku kalendarzowym 2023 miało miejsce 9 stycznia. Mgr Paweł Kaźmierski (Szkoła Doktorska Nauk Społecznych UJ) wygłosił referat pod tytułem „Antyreligijność w pierwszej instancji? Kwestie wyznaniowe w sprawach rozwodowych w Niemieckiej Republice Demokratycznej i Polsce Ludowej w świetle orzecznictwa z Mecklenburg-Vorpommern (1945–1958) i Pomorza Zachodniego (1945–1956) w ujęciu porównawczym”. Prelegent przedstawił aktualny stan badań w związku z przygotowywaną dysertacją doktorską pod tym samym tytułem. Wskazano na obowiązujące prawo małżeńskie osobowe, aspekty procesowe, a także przeanalizowano zmiany zachodzące w organizacji sądownictwa powszechnego w obu regionach. Zasygnalizowano również znaczenie instytucji wytycznych wymiaru sprawiedliwości i jej roli dla funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Natomiast w dyskusji wiele miejsca poświęcono problematyce kształcenia kadr sędziowskich w analizowanym okresie, a także sposobom przeprowadzenia kwerendy źródłowej i związanymi z nią trudnościami dla młodych naukowców.

Piąte spotkanie odbyło się 13 marca 2023 r. Ks. prof. dr hab. Franciszek Longchamps de Bérier (Katedra Prawa Rzymskiego UJ) wygłosił referat „Mikołaj Kopernik – *in-house counsel* księstwa warmińskiego”. Referat ten wpisywał się w szerszy kontekst licznych uroczystości poświęconych Mikołajowi Kopernikowi, które w tym roku akademickim były organizowane na UJ. Przedstawiono najważniejsze wydarzenia z życia wybitnego naukowca, szczególnie akcentując nieznanne dotychczas szerzej w nauce wątki biograficzne, między innymi sprawowanie funkcji kanonika i zarządcy czy przebieg kształcenia uniwersyteckiego. Powyższe zainspirowało obecnych na spotkaniu do dyskusji, w której padały pytania dotyczące procesu kształcenia prawników i próbowano wspólnie poszukiwać odpowiedzi na pytanie, kogo należy uważać za prawnika w zależności od zmieniającego się na przestrzeni wieków modelu wykształcenia. Ponadto wskazano również na obecnie prowadzone badania prozopograficzne dotyczące personelu sądów w Polsce przedrozbiorowej.

Szóste spotkanie miało miejsce 24 kwietnia 2023 r. Wówczas obecni wysłuchali wystąpienia dr. hab. prof. UJ Macieja Mikuły (Katedra Historii Administracji i Prawa Wyznaniowego UJ) „Testamenty profesorów Uniwersytetu Krakowskiego z XVI i XVII w.” Punktem wyjścia dla prowadzonych rozważań było wskazanie na występujący w Polsce przedrozbiorowej partykularyzm prawny i związane z tym trudności w stosowaniu prawa właściwego, co doskonale można zilustrować na przykładzie prawa spadkowego. Dodatkowo obecni na spotkaniu mogli zapoznać się z niezbadaną dotychczas w nauce tematyką, odnoszącą się także do aspektów wolności testamentowej występującej w prawie ziemskim, miejskim oraz kanonicznym. Powyższe ustalenia następnie skonfrontowano z praktyką, prezentując wyniki badań źródłowych w postaci kilku wybranych testamentów sporządzonych przez krakowskich uczonych. W dyskusji wskazano na rolę i znaczenie sądu rektora w dziejach Uniwersytetu, pochodzenie społeczne spadkodawców i wybrane sprawy spadkowe, które mogą stanowić asumpt do dalszych, pogłębionych badań.

Ostatnie spotkanie odbyło się 12 czerwca 2023 r. Dr Anna Klimaszewska (Katedra Historii Prawa Uniwersytetu Gdańskiego) wygłosiła referat „Analiza ramowa w badaniach nad prawem”. Obecni na spotkaniu zostali zaznajomieni z problematyką badań realizowanych w ramach zespołu badawczego dotyczących efektu ramy oraz możliwości

wykorzystania dostępnych narzędzi cyfrowych i ich znaczenia w naukach społecznych, w szczególności w naukach prawnych, co jest nowatorskim ujęciem badawczym. W ramach projektu zostaną przeanalizowane poszczególne „fale” kodyfikacji francuskiej i jej oddziaływanie na inne kraje europejskie, w tym próba uchwycenia relacji zachodzących między myślą a kodeksem, z uwzględnieniem, często pomijanej w badaniach, roli kraju pośredniego. Szczegółowa analiza zostanie przeprowadzona na przykładach Belgii, Królestwa Polskiego, Wolnego Miasta Krakowa oraz ziem niemieckich. Działania te będą możliwe dzięki dużej ilości zebranych materiałów źródłowych. Druga część wystąpienia natomiast dotyczyła problematyki habitusu oraz jego wpływu na kultury prawne na przestrzeni wieków. W dyskusji poruszano głównie tematy związane z obiektywizmem narracji poszczególnych badaczy i selekcjonowaniem przez nich faktów czy też z powodami sięgania po język łaciński przez współczesnych prawników. Wskazano również na obecnie cieszące się coraz większą popularnością w nauce badania stylów poszczególnych tekstów.

Cykl „Dziedzictwo prawne. Spotkania naukowe” kontynuowany będzie w nadchodzącym roku akademickim 2023/2024.